

PREMIER: KÉPZŐMŰVÉSZET

Marilyn mementója Millernek

EGY HOTEL SZELLEMLIDÉZÉSE

SZERÉNYI GÁBOR

Volt földi paradicsom, postacímét is tudhatjuk:
222 West 23rd Street, naná hogy New Yorkban.
Poétikus túlzás, hogy a Chelsea Hotel „földi mennyország”,
de hát maga a hely volt „poétikai túlzás”.

FOTÓ:
JURANCSIK NORBERT

Minden egy magyar zsidóval kezdődött. *David Bard* 1920-ban emigrált a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei Tyukodról az Egyesült Államokba, s ő alapította a Chelsea Hotelt. Üzleti elve volt a pénzügyi engedékenysége. Persze aki ide bekerülhetett, nem lehetett akárci. Ne gondoljunk „jófiúkra, jó lányokra”. Csupa problémás, nehéz természetű, sőt botrányos művész lakott itt, más kérdés, hogy kivétel nélkül káprázatos alkotó. Mennyivel egyszerűbb lenne a világ, ha a tomboló, szikrázó tehetségek ráadásul jól neveltek, mértéktartóak, udvariasak, tapintatosak, csöndesek, alkalmazkodóak lennének – és rendesen fizetnék a számláikat.

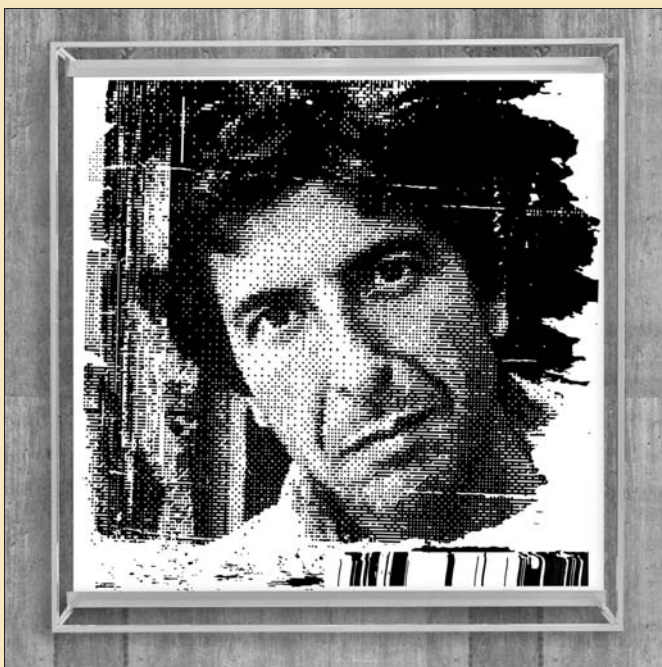
Lássuk be, ezt azért így együtt dőreség volna elvárni. (Próbáljuk elképzelni *Jim Morrisont* a Doorsból, vagy *Sid Vicioust* a Sex Pistolból,

JACKSON POLLOCK

alkotók. De a többiek, ha esetleg véletlenül kimaradtak volna a kánonból, akkor is csupa rangos művész, kezdjük rögtön a zseniális magyar színházi kísérletezővel, *Halász Péterrel*, és ne fejezzük be *Patty Smithszel*, *Edie Sedgwickkel*...

Weiler Péter, kortárs magyar képzőművész belefutott (sétált) a Chelsea-be. Egyrészt elkésett. („Már megkövült a tegnapi láva, a buli véget ért.”) Másrészt még megragadható és felmutatható az emlékek törmelékéből a géniuszok tűzijátéka. Vagy legalább arcképeiből egy szellemidézés.

LEONARD COHEN

amint életvitelszerűen mértéktartóak! Ők is itt laktak!)

A múlt idő indokolt, egy évtizede lényegében véget ért a nevezetes szálloda hőskorszaka, napjainkban is zajlik a méregdrága manhattani helyen a luxushotellé alakítás. A legendás évtizedek, amikor egy szállodán belül rekord létszámsűrűségben találhattunk sistersgő tehetségű, korszakalkotó művészeket, már nincsenek többé.

Ha a hajdani lakók névsorába kezdünk, valószínűleg egy darabig nem kell a Google keresőjéhez kapkodnunk: *Andy Warhol*, *Jackson Pollock*, *Leonard Cohen*, *Jean-Michel Basquiat*, *Bob Dylan*, *Yves Klein*, *Stanley Kubrick*, *Arthur Miller*, *Janis Joplin*, *Christo*, *Robert Mapplethorpe*, *Allan Ginsberg*, *Jack Kerouac*, *Milos Forman* nemzetközileg ismert, jegyzett

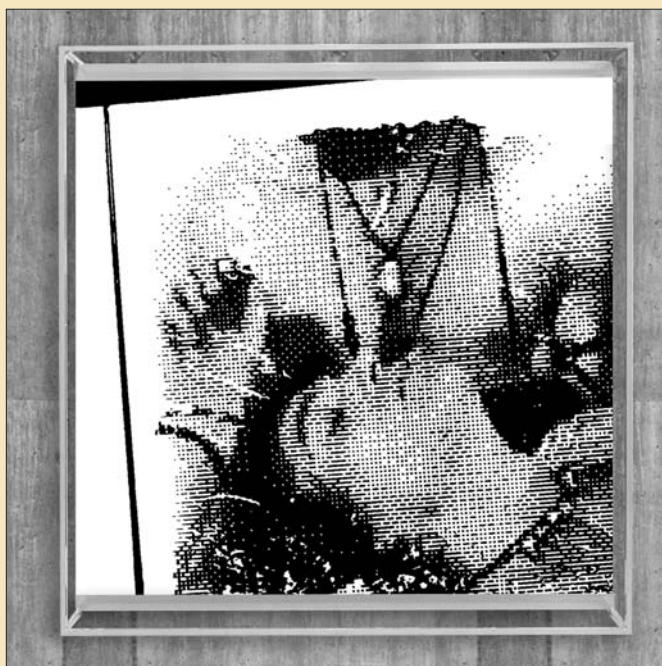
HALÁSZ PÉTER

YVES KLEIN

Az amúgy virtuóz láttató Weiler – gondoljunk retró balatoni színes táblaképeire! – ezúttal sajátos technikát – technológiát! – dolgozott ki. A mára nyögvenyelősen avított VHS-kamerát feltámasztva, technika-múzeumi tárlójából csatasorba állította, hogy aztán szinte rekonstruálhatatlanul megbonyolítva, ide-oda játszódva a látvánnyal, szinte alkimistaként idézze meg a legendás arcokat.

Elmondattam vele, el is olvastam, de elvesztem a részletekben, hogyan is van az, hogy viaszpapírra nyomja a proofot, majd bekeni transzfer anyaggal és azt megint lepréseli, kinyomtatja,

ROBERT MAPPLETHORPE

majd még le is fotózza újra, hogy aztán már mikor azt hihetnők, itt megnyugszik, ehelyett végül még besz kenneli, majd meg is festi akrillal. Jó, de legalább csak fekete-fehérben.

És a portrék mintha földöntúli kegyelemmel hálálnák meg, hogy így születhettek újra, ha csupán egy-egy meditatív pillanatra.

Weiler Péter író is. A Chelsea Hotel nagyvad-jainak portrékiállításához többször tartott irodalmi igényességű tárlatvezetést. Így pontosította, hogy a *Marilyn Monroe-kép* egy művészeti játék. Hiszen volt férjének, *Arthur Millernek* sírjához a valóságban nem vihetett virágot, hiszen ő halt meg több évtizeddel hamarabb. Hasznos volt a szóbeli közlés, hogy az egyik vidám arc nem egyszerűen egy kedélyes tekintet – talán egy csehszlovák komikus – megörökítése, hanem *Abbie Hoffmant* láthatjuk, a legendás

MARILYN MONROE

hippivezéért, a Flower-power egyik kitalálóját, aki konkrét amerikai bírósági tárgyalásokat alakított át commedia dell'arte előadásokká.

A hajdani sztorik fokozzák a hatást. Például amikor az absztrakt expresszionizmus amerikai fenegyereke, Jackson Pollock részegen lehányta a Chelsea Hotel egyik szőnyegét, a műgyűjtő *Guggenheim* szólt a pincérnek, hogy vágják ki az elázott szőnyegdarabot és keretezzék be, mert valószínűleg sokat fog érni.

A delejes tekintetű színházi mágus, Halász Péter késői portréja egy korábbi arcképéből tűnik elő. Ez akár emblematikus képe lehet ennek a Weiler-kollekciónak. Mert *Checkout*, vagyis kijelentkezés a tárlat címe, s ezzel utal a szállodát elhagyó bánatára, de a nézővel marad a remény, hogy az elmúlás dacára valami különös módon tovább él a hajdani varázslat. ❀